

Sobre la formació professional (III): Ciutadans que treballen amb els altres

Amb la nostra feina i les relacions que establim a través d'ella, contribuïm com a ciutadans a constituir una societat –i una història– d'acord amb la dignitat de la persona i la cerca de sentit.

15/03/2022

La il·lusió d'un treball ple inclou habitualment el desig de construir quelcom de valor i de contribuir a millorar la societat. El vell conte dels paletes l'encerta a l'hora de descriure-ho: en preparar maons, un pot tenir consciència del seu treball com a simplement fer maons, pujar murs o construir catedrals. El nostre desig és construir catedrals amb la nostra professió: meravelles humanes i senyal de la presència de Déu al món.

El Papa Francesc ens anima així: "L'ésser humà és capaç de ser per si mateix agent responsable de la seva millora material, del seu progrés moral i del seu desenvolupament espiritual. El treball hauria de ser l'àmbit d'aquest múltiple desenvolupament personal, en què es posen en joc moltes dimensions de la vida: la creativitat, la projecció del futur, el desenvolupament de capacitats, l'exercici dels valors, la

comunicació amb els altres, una actitud d'adoració".^[1]

Tanmateix, la situació a molts països pot ofuscar aquesta visió. En alguns les condicions laborals són inhumanes, en d'altres la majoria de treballs amb prou feines permeten sobreviure, i a Occident els canvis i les crisis successives han portat una situació de precarietat que ha generat certa visió negativa. La narrativa dominant o l'experiència personal poden reduir el treball a una activitat que necessitem per sobreviure, però que, sovint, ens fa infeliços i frustrats. Això afecta especialment els joves, àmpliament titulats i capacitats, que difícilment poden aconseguir treballs que els permetin sostenir-se i fer projectes de futur; o es plantegen emigrar per aconseguir possibilitats millors en un altre país. De fet, molts busquen realitzar-se fora de l'àmbit professional.

En un context així, en què tantes persones tenen raons serioses i concretes per afirmar el que acabem de comentar, el missatge de sant Josepmaria sobre el treball il·lumina amb *l'esperança de l'Evangelí* aquesta realitat en crisi. El Papa Francesc ho explica d'aquesta manera: “Els qui no miren la crisi segons l'Evangelí, es limiten a fer l'autòpsia d'un cadàver: miren la crisi, però sense l'esperança de l'Evangelí, sense la llum de l'Evangelí. La crisi ens espanta no només perquè ens hem oblidat d'avaluar-la com ens convida l'Evangelí, sinó perquè ens hem oblidat que l'Evangelí és el primer que ens posa en crisi. Però si tornem a trobar el valor i la humilitat de dir en veu alta que el temps de crisi és un temps de l'Esperit, llavors, fins i tot davant de l'experiència de la foscor, la debilitat, la fragilitat, les contradiccions, el desconcert, ja no ens sentirem atabalats, sinó que mantindrem constantment una

confiança íntima en el fet que les coses canviaran, que sorgeix exclusivament de l'experiència d'una Gràcia amagada en la foscor”.^[2]—

Aquesta llum de la fe sobre la realitat humana del treball fa brillar la veritat originària que l'home va ser posat al jardí de l'Edèn *ut operaretur*,^[3]— perquè treballés i cooperés amb Déu a construir el món, a crear vida social i cultura. En definitiva, el treball és una realitat positiva i bona, un àmbit de realització personal i social, la polleguera de la nostra santedat “com a vincle d'unió amb els altres homes i mitjà per contribuir al progrés de tota la humanitat, com a font de recursos per sostenir la mateixa família, com una ocasió de perfeccionament personal”.^[4]—

En aquestes línies ens centrarem en la projecció social del treball, que s'expandeix en cercles concèntrics

des del lloc on es desenvolupa, passant per l'entorn més immediat (el barri, el poble, la ciutat), per arribar a la transformació efectiva del món.

Estimar el món

L'amor al món i el desig de millorar-lo i portar-lo a Déu és un aspecte central de la crida vocacional a l'Obra i es troba en el nucli del seu missatge. Aquest esperit porta a percebre una crida ordinària en totes les circumstàncies de la vida, com explica sant Josepmaria: “Hem d'estimar Déu, perquè ara estimem la seva voluntat, i per tenir desigs de respondre a les crides que ens dirigeix a través de les obligacions de la nostra vida corrent: en els deures d'estat, en la professió, en la feina, en la família, en el tracte social, en el sofriment propi i en el dels altres homes, en l'amistat, en l'afany de fer allò que és bo i just”.^[5]

Un cop d'ull a les tragèdies, les injustícies, els sofriments o la superficialitat que travessen la vida diària ens podria fer pensar que el nostre món actual no és “amable”, almenys mentre no millori. I la sensació de tenir poques coses per aportar a aquest canvi ens pot conduir a tancar-nos en el cercle del nostre petit món de relacions, problemes, interessos i projectes. Allà sentim que almenys podem fer alguna cosa.

Tanmateix, la consciència que Déu és el nostre Pare ens empeny a sortir d'aquesta zona de confort en recordar el que promet el salm 2: *et daré els pobles per herència.*^[6] El fill rep aquesta herència amb el desig de fer-la fructificar, amb l'optimisme esperançat de percebre la confiança del seu Pare i amb el sentit viu de responsabilitat cap aquest món que Déu deixa a les nostres mans. Res no és aliè al cor d'un fill de Déu, perquè

és el món mateix —tot i tots— el que constitueix aquesta herència.

L'amor al món com a do que Déu Pare ens confia porta a voler “conèixer en profunditat el temps en què vivim, les dinàmiques que el travessen, les potencialitats que el caracteritzen, i els límits i les injustícies, de vegades greus, que l'afligeixen”.^[7] No es tracta d'una mera comprensió intel·lectual, sinó de sortir a la trobada de les persones concretes, amb els seus somnis i esperances, amb la seva sensibilitat, necessitats i crítiques. Així, el coneixement es transforma en empatia, en escolta, en afany per fer-se càrrec de l'altre i comprometre's a buscar el bé, en amor encarnat. Ho explica Benet XVI a l'encíclica *Caritas in veritate*: “Estimar algú és voler el seu bé i treballar eficaçment per ell. Al costat del bé individual, hi ha un bé relacionat amb la vida social de les persones: el bé comú. És el bé

d'aquest «tots nosaltres», format per individus, famílies i grups intermedis que s'uneixen en comunitat social. No és un bé que es busca per si mateix, sinó per a les persones que formen part de la comunitat social, i que només en ella poden aconseguir el seu bé realment i de manera més eficaç. Desitjar *el bé comú* i esforçar-s'hi és *exigència de justícia i de caritat*".^[8]

Precisament de l'amor —a Déu, als altres, al món— brolla la força santificant i transformadora del treball, que ens permet contribuir a construir amb els altres aquest *bé de tots nosaltres* des de la posició i l'aportació específica de la mateixa professió. El model de l'amor compassiu pel conciudadà és la paràbola del bon samarità, explica el Papa Francesc: "és un text que ens convida que resorgeixi la nostra vocació de ciutadans del propi país i de tot el món, constructors d'un nou

vinde social.^[9] En glossar-la, posa en relleu que fins i tot “el bon samarità va necessitar l’existència d’un hostel que li permetés resoldre el que ell només en aquell moment no estava en condicions d’assegurar”:^[10] és el treball el que ens permet contribuir a solucionar les necessitats humanes.

Una manera de ser al món

La mentalitat laical té com a fonament la consideració que el treball, les relacions socials i polítiques, el lleure, etc., són lloc de trobada amb Déu i tasca pròpia del cristià corrent. Més encara, el treball és precisament la manera específica que cada persona té de *cuidar l’herència* i de col·laborar en la construcció de la societat. La nostra vida seria molt diferent sense agricultors, mestres, transportistes, enginyers o guionistes. Així ho expressava sant Josepmaria: “El treball és el vehicle a través del qual

l'home s'insereix en la societat, el mitjà pel qual s'acobla en el conjunt de les relacions humanes, l'instrument que li assigna un lloc en la convivència dels homes. El treball professional i l'existència al món són dues cares de la mateixa moneda, són dues realitats que s'exigeixen mútuament, sense que sigui possible entendre l'una al marge de l'altra".^[11]

Aquest lloc propi, en què Déu espera cadascú, és àmbit privilegiat per desplegar la llibertat com a capacitat de generar coses bones amb els altres i per als altres, que també ho són per a un mateix. "Tornem a promoure el bé, per a nosaltres mateixos i per a tota la humanitat, i així caminarem junts cap a un creixement genuí i integral".^[12] A la perruqueria, a l'oficina, a l'aula, a l'hort o al camerino, és en l'avui i l'ara del treball que s'exerceix on sorgeix la pregunta decisiva: quin és, Senyor, el bé que Tu esperes de mi? I aquest

mateix afany per buscar la perfecció cristiana en la professió, per donar “bon exemple de cadascú al seu lloc, és ja buscar el bé de tota la humanitat”.^[13]

Alhora, no és difícil adonar-se que fer el bé és una tasca que supera els individus singulars; més encara, és una tasca comuna, una *lluita compartida*, com ens ha fet entendre la pandèmia i explica el Papa:

“Ningú no pot afrontar la vida aïlladament. Cal una comunitat que ens sostingui, que ens ajudi i en la qual ens ajudem els uns als altres a mirar endavant. Que n’és d’important somiar junts! Sols, es corre el risc de tenir miratges, en els quals veus el que no hi ha; els somnis es construeixen junts. Somiem com una única humanitat, com caminants de la mateixa carn humana, com a fills d’aquesta mateixa terra que ens acull a tots, cada un amb la riquesa de la seva fe o de les seves

conviccions, cadascun amb la seva pròpia veu, tots germans”.^[14] I l'experiència ens confirma que fer el bé junts trenca la barrera de les diferències ideològiques, els estils de vida diferents o la falta de fe.

Sempre hi haurà institucions a l'Església orientades a l'assistència, i tots com a cristians estem cridats a ser el bon samarità que es para davant del germà ferit. Però com a laics tenim la missió irrenunciable de ser presents als llocs on es configura la societat, especialment aquells relacionats amb la nostra professió. Un arquitecte, per exemple, es pot manifestar contra la contaminació, votar un partit favorable a la família i fer voluntariat amb els sensesostre de la seva ciutat. Però si treballa en el camp de l'urbanisme, és insubstituïble per crear, amb els seus col·legues, entorns més verds, intergeneracionals, segurs, amb serveis bàsics, ben comunicats, amb

espais comuns, etc., de manera que influeixi directament en la qualitat de l'aire, les relacions familiars i l'accés a l'habitatge.

Amb caritat i justícia

Aquesta manera cristiana de ser i estar al món, treballant amb els altres i per als altres, porta dintre seu el potencial transformador més gran de la societat: la fe “que il·lumina les nostres consciències, incitant-nos a participar amb totes les forces en les vicissituds i en els problemes de la història humana. En aquesta història, que es va iniciar amb la creació del món i que acabarà amb la consumació dels segles, el cristià no és un home sense pàtria. És un ciutadà de la ciutat dels homes, amb l'ànima plena del desig de Déu”.^[15]—

Si posem el focus en l'àmbit del treball, ens hem de preguntar quines característiques de la manera cristiana són les promotores més

eficaces d'aquesta transformació. La resposta seria àmplia, però hi ha dues virtuts que hi aporten un valor especial: la caritat i la justícia, vistes en la seva dimensió social. Ambdues es tradueixen en un ventall d'actituds que actualment gaudeixen de reconeixement com a valors imprescindibles per tirar endavant una empresa comuna, i que la doctrina social de l'Església proposa. Aquests ensenyaments ofereixen orientacions que il·luminen amb la llum de la veritat de l'Evangelí les possibles maneres d'actuar en les situacions socials, culturals, etc. més diverses, i que es manifesten en algunes actituds com les següents.

L'amistat social, la solidaritat i la participació porten a **“construir relacions que vagin més enllà del mer treball i que enforteixin els vincles de bé”**.^[16] Així ho expressava sant Josepmaria en una carta del 1939 sobre la missió del cristià en la

vida social: “Un cristià no pot ser individualista, no es pot desentendre dels altres, no pot viure egoïstament, d’esquena al món: és essencialment social, membre responsable del Cos Místic de Crist”.^[17]_____

La promoció del desenvolupament humà integral —de tots els homes i de tot l’home— suposa la llibertat responsable de la persona i els pobles, ja que cap estructura no pot garantir aquest desenvolupament des de fora i per damunt de la responsabilitat humana.^[18]_____ La cooperació neix de la convicció que no és possible trobar la solució als problemes des d’una sola perspectiva, i porta a l’obertura proactiva, al treball en equip —també amb els que no pensen com nosaltres— i al diàleg sincer.

La justícia és donar a l’altre el que és seu, el que li correspon d’acord amb el seu ésser i el seu obrar. És la

primera via de la caritat i inseparable d'aquesta^[19] i, ahora, reclama una lògica superior, ja que la societat no es pot promoure només mitjançant relacions justes de drets i deures, sinó, abans i millor, amb relacions de gratuïtat, de misericòrdia i de comunió.^[20]

La transparència, l'honestedat i la responsabilitat com a valors socials,^[21] encara que puguin crear desavantatges a curt termini —els propis de qui assumeix el risc de confiar en els altres—, són fonaments sòlids per crear un ambient i una manera de treballar que crida a compartir els deures recíprocs, mobilitzant així molt més que la mera reivindicació de drets.^[22]

Les possibilitats són infinites, segons les circumstàncies de cadascú. La participació en les associacions professionals, el *mentoring* de noies en STEM, els projectes col·laboratius

open source o l'alfabetització d'adults, per exemple, poden ser iniciatives promogudes amb els col·legues. La prioritització de la recerca de les malalties oblidades, els serveis *pro bo* a causes rellevants, l'aposta per un procés industrial més net, el rebuig de suborns o la millora de les condicions de treball poden ser iniciatives que es promoguin dins de l'empresa o la institució en què un treballa.

Transformar l'entorn en el treball

L'amor al món, unit a la consciència de la mateixa llibertat i responsabilitat, porten al compromís en el treball d'un mateix i des d'aquest en la millora de la societat. El treball no és simplement un lloc per a l'«autorealització» individual, sinó una plataforma des de la qual es pot desplegar, en tota la seva amplitud, la sol·licitud humana i cristiana pel proïsme i per les

condicions socials que en fan possible el desenvolupament.^[23]___

Afrontar el treball com a mitjà per contribuir al progrés de la humanitat és, en primer lloc, contribuir a la humanització del mateix entorn laboral. La primera resolució de problemes es produeix en l'entorn més proper.^[24]___ Per exemple, davant de situacions de conflicte que sorgeixen en el treball com en tota relació humana, és crucial no deixar-se dominar per aquests ni que acabi imperant el que el Papa Francesc anomena la lògica del conflicte,^[25]___ que sempre busca *culpables* als quals estigmatitzar i menysprear i *justos* als quals justificar: “Quan ens aturem en la conjuntura conflictiva, perdem el sentit de la unitat profunda de la realitat”.^[26]___

Els entorns del treball també reclamen un afany constant i decidit per estimar, procurant interessar-se

per cada persona, per les seves necessitats, ja que tots som pobres, mancats d'alguna cosa “no només en termes materials, sinó també en termes espirituals, emocionals i morals”.^[27] L'experiència personal de l'amor de Déu, de la família, de les amistats, ens ho facilita.

Tot el que hem comentat es pot fer realitat d'una infinitat de maneres concretes: donar suport a una col·lega que està esperant un fill o a qui té a càrrec seu una persona anciana o dependent; fer favors que no comportin un benefici; celebrar els aniversaris; passar per alt petites diferències; comportar-se amb lleialtat i no criticar.

Aquesta humanització de l'entorn proper també comporta identificar els problemes, assumir-los en primera persona, procurar «ofegar el mal en abundància de bé», cobrir deficiències, multiplicar les

iniciatives que desenvolupin o reorientin les energies implícites en la situació que cal millorar.^[28]

D'aquesta manera se supera la perspectiva individualista i utilitarista i s'aconsegueixen descobrir, amb la mirada purificada per la caritat, “convergències singulars i possibilitats concretes de solució, sense renunciar a cap component fonamental de la vida humana”.^[29]

És molt el que queda per fer i potser, com Moisès, defallim en l'afany. Val la pena tenir present la conclusió de l'encíclica *Caritas in veritate*: “El desenvolupament necessita cristians amb els braços aixecats cap a Déu en oració, cristians conscients que l'amor ple de veritat, *caritas in veritate*, del qual procedeix l'autèntic desenvolupament, no és el resultat del nostre esforç sinó un do. Per això, també en els moments més difícils i complexos, a més d'actuar amb

sensatesa, hem de referir-nos per damunt de tot al seu amor. El desenvolupament comporta atenció a la vida espiritual, tenir en compte seriosament l'experiència de fe en Déu, de fraternitat espiritual en Crist, de confiança en la Providència i en la Misericòrdia divina, d'amor i perdó, de renúncia a un mateix, d'acollida del proïme, de justícia i de pau. Tot això és indispensable per a transformar els «cors de pedra» en «cors de carn» (Ez 36, 26), i fer així la vida terrenal més «divina» i, per tant, més digna de l'home".^[30]

[1] Francesc, *Laudato si'*, núm. 127.

[2] Francesc, *Discurs a la cúria romana amb motiu de les felicitacions nadalenques*, 21.12.2020, núm. 6.

[3] *Gn* 2, 15.

[4] Sant Josepmaria, *Carta* núm. 14, del 15 d'octubre del 1948, núm. 4.

[5] Sant Josepmaria, *És Crist que passa*, núm. 17.

[6] Cf. *Sl 2, 8: Demana-m'ho, i et daré els pobles per herència, posseiràs el món d'un cap a l'altre.*

[7] Fernando Ocariz, *Missatge*, 7 de juliol del 2017.

[8] Benet XVI, *Caritas in veritate*, núm. 7.

[9] Francesc, *Fratelli tutti*, núm. 66.

[10] *Ibídem*, núm. 165.

[11] Sant Josepmaria, *Carta* núm. 11, del 6 de maig del 1945, núm. 13.

[12] Francesc, *Fratelli tutti*, núm. 113.

[13] Sant Josepmaria, *Carta* núm. 3, del 9 de gener del 1932, núm. 4

[14] Francesc, *Fratelli tutti*, núm. 8.

[15] Sant Josepmaria, *És Crist que passa*, núm. 99.

[16] Francesc, *Discurs als membres de l'escola cardenalícia i de la cúria romana amb motiu de les felicitacions nadalenques*, 23.12.2021.

[17] Sant Josepmaria, *Carta* núm. 5, del 2 d'octubre del 1939, núm. 37.

[18] Cf. Benet XVI, *Caritas in veritate*, núm. 17.

[19] Cf. Benet XVI, *Caritas in veritate*, núm. 6.

[20] *Ibídem*.

[21] Cf. Benet XVI, *Caritas in veritate*, núm. 36.

[22] *Ibídem*, núm. 43.

[23] Cf. Ana Marta González, “Mundo y condición humana en san Josemaría

Escrivá. Claves cristianas para una filosofía de las ciencias sociales”. A: *Romana*, núm. 65, juliol-desembre del 2017.

[24] Cf. Sant Josepmaria, *Converses*, núm. 10: *Veiem en el treball —en la noble fatiga creadora dels homes— no solament un dels valors humans més alts, mitjà imprescindible per al progrés de la societat i per a l’ordenament cada cop més just de les relacions entre els homes, sinó també un signe de l’amor de Déu a les seves criatures i de l’amor dels homes entre si i envers Déu: un mitjà de perfecció, un camí de santedat.*

[25] Francesc, *Discurs als membres de l’escola cardenalícia i de la cúria romana amb motiu de les felicitacions nadalenques*, 23.12.2021, núm. 7.

[26] Francesc, Exhort. ap. *Evangelii Gaudium*, núm. 226.

[27] Francesc, *Discurs als membres de l'escola cardenalícia i de la cúria romana amb motiu de les felicitacions nadalenques*, 23.12.2021.

[28] Cf. Ana Marta González, “Mundo y condición humana en san Josemaría Escrivá. Claves cristianas para una filosofía de las ciencias sociales”. A: *Romana*, núm. 65, juliol-desembre del 2017.

[29] *Ibídem*, núm. 32.

[30] *Ibídem*, núm. 79.

Susana López

.....

pdf | document generat
automàticament des de <https://opusdei.org/ca/article/sobre-la-formacio-professional-iii-ciutadans-que-treballen-amb-els-altres/> (05/04/2025)